

Дзвоник



№ 177



Журнал для українських дітей Румунії

Місячник Союзу Українців Румунії. 15 рік видання, січень, 2022 рік



Дзвоник (Clopotel)

№ 177, 2022 р.

Журнал для українських дітей Румунії.
Заснований у 2007 році.

ISSN 2501-2630
ISSN-L 2501-2630

Над *Дзвоником* працювали:
Головний редактор: Людмила Дорош
Редактор: Ольга Сенишин
Редколегія: Іван Ковач, Михайло Михайлюк,
Михайло Трайста, Марія Чубіка

Адреса редакції:
м. Бухарест, вул. Раду Попеску, 15, с.1
тел.: 021-222-07-29; 021-222-07-37;
телефони/факси: 021-222-07-37

Друкарня:
«RCR Print»,
Бухарест, Румунія
Adresa redakției:
str. Radu Popescu 15, sect. 1
București, România.

УВАГА
всім читачам, дописувачам
та кореспондентам
журналу «Дзвоник»!

Наша електронна пошта змінилася.
Пишіть нам за новою електронною
адресою: clopotel@uur.ro

Дзвоник пропонує:

- * казки й оповідання
- * вірші, загадки
- * дитячу енциклопедію
- * сторінку народознавства
- * пісеньки
- * сторінки-розмальовки
- * вироби своїми руками

Дзвоник завжди радо прислухається
до ваших пропозицій і друкуватиме
надіслані вами спроби!

Увага! За достовірність надрукованих
матеріалів відповідають їх автори!

Аделя ГРИГОРУК

Віє віхола сніжком

Віє віхола сніжком –
Радість для маляток,
Але лихо для пташок:
Як їм зимувати?

Ми із татком узяли
Дошку, пилку, цвяхи
Й заходилися в ту ж мить
Дружно майструвати.

Вийшло гарно в нас усе:
– Прилітай, синичко!
Сиплем крихти, зеренце
В нашу годівничку.

Горобчиківі друзі

Горобчик маленький,
Горобчик сіренький
Під стіжком стрибає –
Зеренець шукає.

– Горобчику-молодчику,
Вже іде зима,
І у полі й на городі
Поживи нема.

Засмутивсь горобчик дуже:
– Як же мені бути?
У зимову люту стужу
Я помру, мабуть...

– Не хвилюйся, люба пташко,
Маєш друзів, знай!
Не барися анітрошки –
В наш сад прилітай.

Ми із татком в годівничку
Всиплемо зерна,
В потічку тече водичка –
Й не страшна зима.

Оселяйся у stodoli,
Гніздечко будуй –
Сіна там у нас доволі –
У теплі зимуй!



*Нас послав Святий Василь
Засівати в заметінь
Й особливий дав наказ,
Щоб засіли і в вас!
Ще й навчив казати так:
«На кохання сім мак,
Сім життя на добро,
А для сміху ось пшона,
На здоров'я вам овес,
Щоб був кріпкий рід увесь.
А від заздрісних осід
Сім вам пшеницю-хліб!»
Сім, сім, засіваєм,
З Новим роком вас вітаєм!*



Олена ПЧІЛКА

Перший сніг

Новину сьогодні зранку
День вчорашній нам приніс:
Білі стріхи, білі призьби,
Біле поле, білий ліс.
Ліс стоїть такий поважний,
Мов дідусь сарий та сивий.
Погляда на шлях широкий,
На просторі білі ниви.
Темні сосни та ялини
Простягли далеко віти
І поблискують на сонці,
Снігом-інеєм укриті.
З-між дерев не обізветься
Ні звірина, ані птаство, –
Та кортить санчата взяти
І піти в зимове царство.
Там бадьорістю подихать,
Побродити білим шляхом
Чи із пагорба спуститись,
Пролетіти бистрим птахом!

А опісля в теплу хату
З мандрювання повертатись –
І мамусі любій-милій
Всі пригоди розказати.

Леся ХРАПЛИВА-ЩУР

В нас неділя

В нас: неділя. Школярі
На снігу та на дворі,
На льоду та на ставку
Чути пісню їх грімку.

Нині свято. Діточки
Взяли лещата й санки,
Прив'язали ковзани,
Їх не зловиш! – не гони!

Задзвонив великий дзвін;
Всіх у церкву кличе він.
Всі побігли, лиш стоїть
На горбку зі снігу дід.



Степан К. Д. ТРАЙСТА

Бог темряви Одо та хоробрий лицар Тімо

Богу темряви та вічної ночі, охоронцю підземного царства, якого звали Одо, набридли люди, які ходили по поверхні землі. Тому одного дня він покинув своє підземне царство і вийшов на поверхню з наміром знищити їх.

Якраз у той час бог світла заснув, а Одо, користуючись такою нагодою, подув темрявою і відразу на всій землі настала безкінечна ніч і непроглядна тьма. Бо ж не даремно жреці бога темряви, які жили на поверхні землі, коли приносили йому жертву, то молилися:

«Нехай прийде царство бога Одо, і хай буде на землі, як і під землею...»

Починаючи з того дня, всі люди стали жити в темряві і страху. Багато хто намагався протистояти богові Одо, але всі ті сміливці загинули. Поки одного дня хоробрий лицар на ім'я Тімо визвав на двобій бога ночі й мало не переміг його. Але перед останнім вирішальним ударом підступний Одо відчинив ворота до підземного царства і заманив Тімо всередину. Як тільки вони опинилися в тому страшному царстві, бог темряви вистрибнув за ворота і закрив їх за собою, залишивши Тімо в полоні у своїх володіннях.

Багато днів блукав лицар Тімо підземними пустелями, де небо завжди було яскраво-червоним, а замість піску – попіл. Вдалині виднілися величезні гори вулканічних порід та вогняні озера. Величезні та тонкі, як палиці, монстри ходили рядами вздовж попелястих дюн.

Коли лицар Тімо обезсилів і почав думати, що таки настав йому кінець, він на-

трапив на місто, побудоване з чорної цегли. На міській площі наш герой зустрів пірата, який викликав Тімо на дуель. Той пообіцяв віддати Тімо свій меч, якщо той переможе його. Взагалі, Тімо не потребував піратського меча, але той сказав йому: «Цей меч стане твоїм ключем до втечі з підземного царства» і Тімо погодився. На початку дуелі пірат кинув попіл в очі Тімо, а потім штовхнув його на землю.

– Не забувай, що ми в царстві темряви, у царстві брехні! Якщо будеш боротись, не порушуючи правил, то ніколи не виберешся звідси! – порадив йому пірат.

Але Тімо боровся чесно і не зійшов зі шляху справедливості. Після довгого двобою він переміг пірата, взяв його меч і покинув місто.



Знову блукав Тімо по пустелях пекла. Врешті-решт він добрався до вогняного океану, на березі якого на залізній скрині сидів сліпий старенький чоловік. Старий сказав, що віддасть йому все, що знаходиться в його скрині, якщо той виграє в підкиданні монети.

Спочатку Тімо не вважав, що йому потрібно те, що всередині. Але старий сказав: «Ця скриня стане

ключем до твоєї втечі з підземного царства» і Тімо погодився. Він вибрав решку. Старий підкинув монету і вона впала зображенням орла зверху. Це означало, що Тімо програв. Але чоловік сказав:

– Я чув, що ти чесний малий. Тому я все одно віддаю тобі скриньку.

Після чого старий піднявся і пішов.

(Далі буде)



Марія ХАТКІНА

Буквар

для дошкільнят і дбайливих батьків

П п

Папуга та півень

З клітки вилетів папуга
Пошукати собі друга.
Півня пишого зустрів,
На паркані поруч сів.
Півень пісеньку співав,
А папуга танцював.

Знайди у віршику слова, які починаються
з літери П.

Яке слово зайве?

Поросятко
Полуниця
Пістолет
Помідор

Пі! **Пі!** **Пі!** –
Пищали курчата малі.
Пу! **Пу!** **Пу!** –
Пуголовки у ставку.
Па! **Па!** **Па!** –
Розсипалася крупа.

Прочитай склади і побудуй з них слова –
назви птахів.

ПУ. ГА. ВА. ПА

(папуга, пава)

Знайди в словах склади з літерою П:

МАЛА МАВПА ПАСІКА ПАНАМА



Л л

Лілея

Ароматна та тендітна,
У садочку гарно квітне.
Познайомся з нею,
Привітай лілею.

ЛИ

ЛИжі
ЛИчаки
ЛИсиця

ЛУ

ЛУк
ЛУска
ЛУна

ЛО

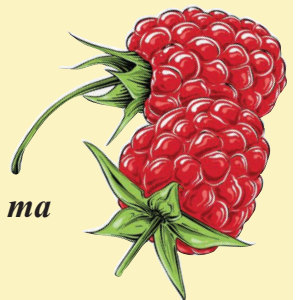
ЛОжка
КОЛО
МИЛО

ЛА

ЛАни
ЛАма
МАЛА

Вивчи скоромовку:

Інна та Ніна їли лимон та
малину.





Румунські класики - дітям

Йон КРЯНГЕ

За черешнями

Одного разу влітку, незадовго до Зелених свят, я прокрадаюся з хати і йду серед білого дня до вуйка Васіле, старшого брата мого батька, красти черешні; бо тільки в нього та ще десь у кількох місцях у селі була рання черешня, яка дозрівала близько Зеленої неділі. І я роздумую, як то зробити, щоб мене не впіймали. Спочатку я заходжу до нього в хату і вдаю, що кличу Йона скупатися в річці.

– Йона немає вдома, – сказала тітка Маріоара, – поїхав привезти сукманів із твоїм вуйком Васіле до чесалки в Кодрень, що біля фортеці.

Хочу вам сказати, що в Хумулештях продають і дівчата й хлопці, і жінки й чоловіки; і робиться там багато сувоїв: і чорного, і чорного з білим, різноякісного сукна, яке продають і шматками, і вже шитими. І продають все там же, на місці, вірменським купцям, що приїжджають навмисне з інших міст: з Фокшаню, Бакеу, Романа, Тиргу-Фрумос та звідусіль, а також спродують на ярмарках повсюди.

Переважно з того живуть хумулештяни, безземельні селяни, а ще з торгівлі худобою: коровами, конями, свинями, вівцями, сиром, вовною, олією, сіллю та кукурудзяним борошном; великими сукманами, наколінниками і сердаками, ногавицями та гачами, сорочками, ряднами, і уквітчаними фартухами; вишуканими рушниками з шовку та іншими речами, які вони привозили на ярмарок у понеділок або в четвер до жіночих монастирів, бо черницям не зручно ходити на ярмарки.

– Тоді бувайте здорові, тітко Маріоаро!

Шкода, що брата Йона немає вдома, бо дуже мені б хотілося піти разом скупатися... – а в самого на думці: «А добре я втрапив, добре, що їх немає вдома; і якби й не прийшли скоро – було б іще краще!..»

І я похапцем цілую руку тітці, прощаючись із нею, як чемний хлопець, і виходжу з хати, вдаючи, що йду купатися, а сам прокрадаюся, кудюю можу, й нарешті опиняюся на черешні й починаю хапати черешні й сунути за пазуху: і зелені, і стиглі, які траплялися. Заглиблений у свою справу, намагаючись швидко з нею впоратися, я раптом угледів тітку Маріоару, яка чекала мене під черешнею з лозиною в руці.

– Так ось, чорте, де твоє купання? – сказала вона, витріщивши на мене очі. – Злазь донизу, розбійнику, я тебе провчу!

Але як спуститися, коли внизу чекає загибель? Побачивши, що я не злажу, вона жбурнула в мене два-три рази грудками, але не влучила. Тоді почала лізти вгору на черешню, приказуючи: «Почекай, негіднику, зараз Маріоара тобі дасть!» Тоді я швиденько перелажу на гілку, ближчу до краю, і – стриб! – у коноплі, що розкинулися далі від черешні й були зеленими й високими до пояса. А збожеволіла тітка Маріоара – за мною, а я дав драла, як заєць, через коноплі. Вона за мною до паркана, що в кінці городу, який я, не маючи часу перескочити, обгинаю й подаюся назад, знову через коноплі, петляючи, як заєць. А вона далі за мною аж до огорожі, де мені знову було важко перестрибнути; по боках знову паркан, а загребуша тітка ніяк не відставала від мене!



Ледь не упіймала! І я біг, і вона бігла, і я біг, і вона бігла, аж поки ми не витолочили всю коноплю; бо, щоб не збрехати, її було десь десять-дванадцять прежін*, гарної й густої, як щітка, від якої нічого не залишилося. А після цього славного дійства тітка, не знаю як, чи то заплуталася в коноплях, чи перечепилася через щось, звалилася на землю.

Тоді я, швидко крутнувшись на одній нозі, роблю ще близько двох чималеньких стрибків, перекидаюся через паркан, ніби й не торкнувшись його, і зникаю, подаючись додому, і поведжусь у цей день, як шовковий. Але пізніше того ж вечора вуйко Васіле із приставом і сторожем звуть батька до воріт, розказують йому про випадок і кличуть встановити збитки за коноплі та черешні. Правду кажучи, і вуйко Васіле був також скупердяєм та скнарою, як і тітка Маріоара. Як то кажуть: «Одного поля ягода».

Та даремно я розпускаю язика: яке кому діло до людської праці? Шкоду вдіяно, тож винуватець повинен заплатити. Як кажуть: «Не багатий платить, а винний». Так і мій батько: віддав за мене пеню та й бувайте здорові! І коли він повернувся звідти, засоромлений, то дав мені доброї прочуханки, приказуючи:

– На! Об'їжся черешнями! Відтепер знай, що ти втратив мою довіру, шибенику! Багато ще збитків прийдеться мені сплатити через тебе?

Тож отак із черешнями; сповнилися до-

слівно слова бідної матері: «Бог не допомагає тому, хто займається крадіжками». Та яка користь від покаяння після смерті? А мій сором куди діти? Як тепер дивитися в очі тітці Маріоарі, вуйкові Васіле, двоюрідному брату Йону і навіть сільським хлопцям і дівчатам? Особливо в неділю в церкві, на гуляннях, де є нагода придивитися, і на купанні в Чисрул Кукулуй, де були сходини хлопців і дівчат, що приглядалися один до одного на роботі цілий тиждень.

Та менше з тим... Слава про те, що я зробив, швидко рознеслась, тож від сорому я не міг показатись людям на очі; і саме тепер, коли в нашому селі піросло кілька гарних дівчат і моє серце починало тьохкати. Як то кажуть:

– Гей, Йоне, до вподоби тобі дівчата?

– До вподоби!

– А ти їм?

– І вони мені! ...

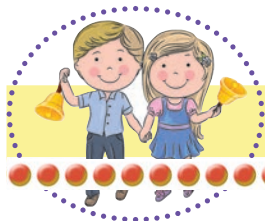
Та що поробиш?.. Пройде й це; перетреться і минеться, як і багато іншого, що трапилося зі мною в житті не за рік-другий і відразу, а упродовж кількох років і поступово. Я ж ніби й пильнував, щоб більше не втрапити

в якусь халепу, але наче бісики мене підштовхували, бо наробив я тоді шкод силу-силенну.

*Прежіна – стара одиниця виміру довжини, що дорівнює приблизно 5-7 метрам.

Переклад з рум. Міхаєли Гербіл, Людмили Дорош





Ярослава ШТЕЛЯК

Зима

Найчарівніша й найстарша з пір року – біла королева Зима – прийшла в наші краї. Вона є покровителькою крижаних вітрів та господаркою сплячого королівства. З її приходом вся природа одягає білу шубу: дерева наряджаються в пишне біле вбрання, лісові стежки від пухкого снігу стають непрохідними, на водоймах з'являється міцний синьо-білий лід. У цей час природа стає тихою і майже безмовною – тільки час від часу чутно поодинокі щебетання зимових птахів.

Як тільки настає пора Зимі керувати, вона наказує своїм синам одягати шуби та запрягати коней в сани. Перший син – Грудень – вибрав білих коней і подався на землю нагадати людям, що час королеви Зими настав. Небо тоді опускається все нижче й нижче, дерева гублять листя і стоять напівголі. Перелітні птахи вже відлетіли на південь. Виблискує білий сніг, уклавши все навколо першою м'якою та пухнастою ковдрою. Деколи виє хуртовина, обіцяючи люті вітри та високі замети.

*І приходить у грудні чаклунка Зима,
Близною пухкою весь світ накриває.
Заморожує землю, дихне як вона,
Й від холодних очей і вода замерзає.*

*Грудень – це ворота зими,
І наймолодший син року.
Він дванадцятий в календарі,
Але першим приходить щороку.*

*Засинають під льодом озера й ставки,
Снігурі зголоднілі до нас завітали.
А морозяні ранки та скрипучі сніги
Візерунки для всіх на шибках змалювали.*

*У грудні найкоротший день,
А ніч – найдовша в році.
Пісень не чути, лиш скрипить
Сніжок при кожному кроці.*

*Грудень не багатий, але повен чудес.
Людам він пору казкову відкриває
Багату святами, що йдуть із небес,
Добром і радістю, яка нас повиває.*

Ось і прийшло свято Андрія. Діти, молодь та й старші починають сходитися по хатах – хто вивчає нові колядки, хто заводить вечорниці, а хто вчить найменших вареники ліпити.

А на Миколи усі хочуть, хоча б на мить, стати дітьми та подарунки від Святого Миколая дістати. А далі люди починають думати про Новий рік, що вже на підході, і про те, що він із собою принесе. Всі починають готуватися до цього свята.

– Ми придбали до свят зелену й запашну ялинку. Ходімо майструвати нові іграшки!

– У мене залишилось багато прикрас із минулого року!

– А мені їх треба пошукати!

*І Новий рік прибуде з чудесами,
Й покличе нас усіх в пору казкову.
Хай щастя і добро буде із нами,
Щоб повернулись ми в дитинство знову!*

Тепер Січень – другий син королеви Зими – одягнув довгу, сіру шубу, запряг пару червоних коней у свої нові сани та й погнав на землю. Він завжди приносить із собою багато холоду, бо це ж найхолодніший, найсуворіший з усіх зимових місяців, хоч він усього лиш середущий. «Місяць січень наступає – мороз людей обіймає» –





каже і народне прислів'я.

У січні дні стають помітно довшими і сонечко світить яскраво, але не гріє. Ночі й ранки дуже холодні. Під дахами в обід звисають перші маленькі прозорі бурульки. Дереву густо вкриті інеем. Міцний, сухий сніг рипить під ногами та поскрипує під полозами саней. Тваринам і птахам дуже важко в таких умовах. Навіть горобців, призвичаєних до холоду, майже не видно. Їм потрібна наша допомога.

– Татку, ходімо в майстерню – змайструємо для пташок годівниці!

– А ми з сестричкою повішаємо їх в саду на гілки дерев.

– Можна насипати всередину кормівки різні зерна, покласти шматок сала, крихти сухого хліба і навіть шматочки фруктів.

– Ми допоможемо їм пережити легше важкі, холодні зимові дні!

«З Новим роком та Різдвом Христовим!» – можна почути ще на початку січня. Зразу

після Нового року люди готуються до найголовнішого зимового свята – Різдва Христового. Діти і дорослі на це свято веселяться, відвідують одне одного, колядують.

*Очікуємо це свято надії і чудес,
Коли Ісус Христос ся нам рождає,
Й засяє світла зірка із небес.*

Ще не віддзвеніли колядки, як діти заводять щедрівки та ходять посівати. З цими звичаями приходить «третій празник – святе Водохреща». Це свято освячення води й землі. А по його закінченню завершаються й зимові свята.

– Біжи, Лютий! Вибирай коней та запрягай їх у сани! – каже королева Зима.

І тоді найменший син Зими виводить із конюшні пару вороних коней. Світлі зачесані гриви, трохи заплетені на кінцях, прикривали їхні тонкі й сильні шиї. З конячих нізд-

рів виходила гаряча пара. Вони чекали, щоб господар скоріше запряг їх у гарно прибрані сани, і тоді вони помчуть на землю.

– Но-о-о, орли мої! – підганяв їх Лютий.

Холодним, студеним вітром, що обпікає щоки і ніс, наймолодший місяць Зими за-

кручує у білий вихор ключі сніжинок. Пелена снігу стає все гущіша й щільніша. І не зрозуміти, чи то ніч наближається, чи то темні хмари бродять по небу. А снігопаду немає ні кінця, ні краю. Не видно навіть найближчих будинків через ту щільну сніжну завісу! У погожі дні сонце переливається у кожній бурульці, змушуючи їх плакати прозорими сльозами. Сніжинки іскряться на білому покривалі, наче діамантові

розсипи.

– Біжіть, коні, біжіть! Скоро зима дійде до кінця, а в нас ще стільки справ, ще стільки

сили нерозтраченої! – хвилюється міцний та діяльний Лютий.

Та як би не лютував останній місяць зими, а дні поступово стають все довшими, а ночі – коротшими. Яким би нестерпним не був вітер, а подих весни починає відчуватися.

Його чутно в пташиному щебеті, видно в яскравому блакитному небі та в ясних сонячних днях. Незабаром почнуть танути сніги і верби

розкриють свої допитливі бруньки. Лід на річках вкриється тріщинами, а вода підхопить їх, закрутить й понесе.

– Прощай, Лютий! Прощай, Зимо! – гукає вся природа.

Зима по-своєму красива, чарівна і неповторна, як та біленька і пухнаста казка. Але й вона не вічна...





Цікавинки про сніг та сніжинки

Для багатьох з нас сніг є явищем звичним. Ми його бачимо кожної зими: ходимо по ньому, ліпимо з нього сніговиків та робимо сніжки. У більшості випадків ми навіть не задумуємося, що ж то за диво. Насправді сніг і сніжинки, з яких він складається, є дивовижним творінням. Саме час дізнатись більше фактів про них.

- більшість людей на планеті ніколи в житті не бачили справжнього снігу;

- взимку холодно, бо сніг відбиває від земної поверхні 90% світла, не даючи їй прогрітись;

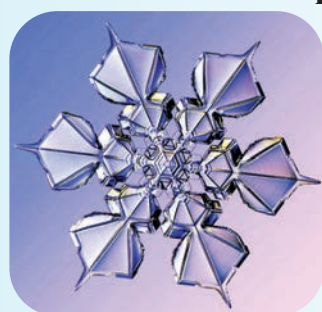
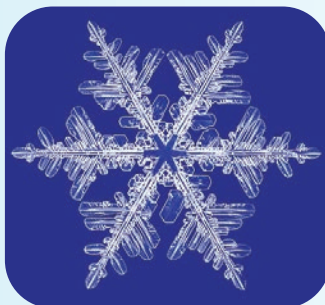
- сніг є на різних планетах Сонячної системи. На Марсі він двох видів – з води та з вуглекислого газу. Супутник Сатурна Титан має сніг з метану;

- вченим так і не вдалося знайти хоча б дві однакові сніжинки. Відомо декілька їх видів: у вигляді зірочок, стовпчики, голки, пластинки, стовпчики з наконечниками, а також сніжинки з неправильною формою;

- сніжинки на 95% складаються з повітря. Саме тому вони так повільно падають на землю, немов кружляючи в повільному танці. Вчені навіть швидкість їхнього падіння вирахували – 0,9 км/год;

- при падінні у воду сніжинка «співає» – створює високочастотний звук, який люди не чують, але він є неприємним для риб;

- першу фотографію сніжинки під мікроскопом було зроблено у 1885 році. Американський фотограф Уїнстон Бентлі витратив



на свої спроби 46 років, перш ніж досягнув успіху. Бентлі зробив понад 5000 фотографій сніжинок. У 19 ст він отримав міжнародне визнання за свою роботу у сфері мікрофотографії;

- те, що сніжинка має в своїй структурі повітря, пояснює її білий колір. Світло відбивається від кристалів льоду та повітря і розсіюється, тому ми і бачимо цю зимову красуню сріблясто-білою;

- історія знає випадки, коли сніг випадав ще й інших кольорів. Чорний снігопад шокував жителів Швеції в 1969 році, а каліфорнійці в 1955 році побачили зелений сніг;

- високо в горах і в полярних районах сніг іноді буває рожевого, фіолетового, червоного та жовтувато-бурого кольору. Це через водорості, що мають назву сніжна хламідомонада (*Chlamydomonas nivalis*). Такий сніг на смак нагадує кавун. Помаранчевий сніг випав у Сибіру 2007 р, а російське місто Краснодар красувалося рожевим снігом у 2010 році;

- найбільшу в світі сніжину виявили в США 1987 року. Діаметр гігантської красуні становив цілих 38 см. Звичайні сніжинки в середньому мають діаметр 5 мм;

- в Японії на острові Хокайдо є музей, присвячений сніжинкам;

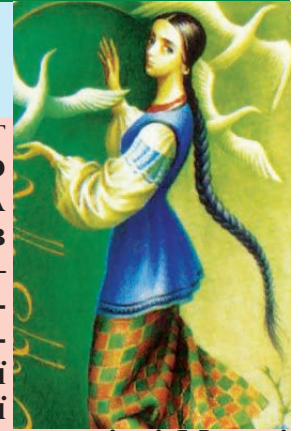
- північні народи мають у словниковому запасі безліч слів, які позначають «сніг» у різних станах: в ескімосів 24 слова, у саамів – 41 слово.

Підготувала Ольга Сенишин



●●● Славетні українці ●●●

Маруся Чурай



Постать цієї дівчини-легенди пов'язують із початком розвитку української поезії і пісні за козацьких часів. Ця народна співачка та поетеса часів Хмельниччини вважається символом співочої душі, пісенного таланту українського народу, пробудженням української народної пісні. Її називають творцем першої української жіночої й романтичної лірики. Найвідоміші її пісні звучать і сьогодні в обробках композиторів, перекладах на німецьку, чеську, французьку, польську, англійську мови. І це тому, що вічні теми її римованих шедеврів хвилюють і бентежать наші душі, як хвилювали душі наших далеких предків століття тому.

Факти із життя Марини Гордіївни Чурай залишаються оповитими таємницею. Архівних документів про Марусю Чурай не збереглося. Проте багато довідкових та наукових праць 19 століття містять матеріали, присвячені напівлегендарній піснярці. За цими даними, Марія Чурай народилась приблизно 1625 року в Полтаві в родині полкового осавула Гордія Чурая. Він приймав участь у виступах проти польських загарбників і був страчений у Варшаві. Марусі тоді ледь сповнилося 13 років, а померла вона в 28 років. За переказами, дівчина віршувала і наспівувала просто у розмові. До того ж, вона володіла рідкісної краси голосом. Свої пісні Маруся найчастіше писала на основі власного життя – про кохання та про відносини з обранцем серця, про зраду та помсту, про заздрощі і про очікування. Прості рядки її мелодійних пісень вмиль підхоплювали інші – молодь, козаки, селяни. Вони сподобалися та прижилися в репертуарі Полтавського полку козаків. А вже під час військових походів ті поширили ці пісні по всій Україні, надали їм статусу народних. Так ще за життя піснярки її доробок став загальновідомим.

Пісні молодої дівчини мають властивість огортувати слухача то смутком і співчуттям, то радістю і сміхом. У тих піснях одні

вбачають швидкий збіг короткого і солодкого людського життя. А інших захоплює переказ про долю всієї України – країни глибокого смутку і величної краси, гарячої любові і чорної зради та довгої героїчної боротьби. Так чи інакше, а пісні Марусі Чурай продовжують звучати на весіллях і забавах, їх можна часто почути на сцені та телебаченні у виконанні професійних виконавців чи аматорів.

Марусю Чурай вважають авторкою та виконавицею від 20 до 40 українських пісень. Частина з них дійшла до наших днів завдяки невідомому бухгалтеру на прізвище Селегень. Він записав їх у рукописний альбом ще в 1853 році з припискою, що пісні ці створені «Марусею, дочкою бравого полтавського урядника Гордія Чурая». Серед них були: «Засвістали козаченьки», «Віють вітри, віють буйні...», «Сидить голуб на березі», «Зелененький барвіночку», «Котилися вози з гори», «Посіяла огірочки», «Шумить-гуде дібровонька», «Грицю, Грицю, до роботи», «Болить моя головонька», «Ой у полі вітер віє», «Хилилися густі лози» та інші.

Образ та доля дівчини-піснярки знайшли відображення в творчості митців різних поколінь. Найвідомішим твором, який присвячений українській піснярці, є історичний роман у віршах Ліни Костенко «Маруся Чурай». Його було відзначено Шевченківською премією.

У 1987 році в Полтаві було споруджено «Співоче поле Марусі Чурай» – місце проведення масових, зокрема пісенних конкурсів, оглядів і фестивалів. А 14 квітня 2006 року на Театральній площі Полтави навпроти музично-драматичного театру імені М. В. Гоголя було встановлено пам'ятник Марусі Чурай.

Підготувала Ольга Сенишин



Тематична картка «Зимові свята»

1. Прочитайте рядки і складіть віршик.



3. Впізнайте і розмалуйте символи Різдва:



2. Назвіть зимові свята.



ДОВОХРЕЩА



ДВОРІЗ



ВИЙНО КІР

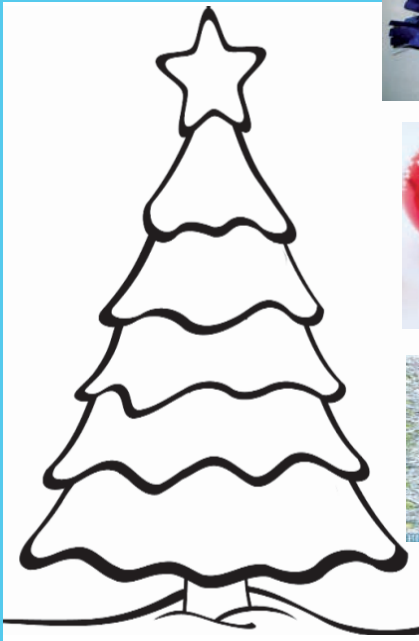
Довідка:

Дід Мороз,
ялинка,
колядники.





4. Назвіть подані прикраси і розмалуйте ними ялинку.



Г

р



К

Ч

Довідка: мішура, цукерки на ялинку, ялинкові прикраси, вогники.

6. Впізнайте деякі зі страв Святої вечері.



К

К



Г

В

7. Уважно роздивіться малюнок та визначте, яке дійство на ньому зображено.

(Сіяння/гейкання)



8. Конкурс.

Повторіть та запам'ятайте вірш. Упорядкуйте в алфавітному порядку слова з цього вірша. Переможець стане той учень, який швидше всіх упорается з цим завданням. Успіхів усім!

Січень

Січень, січень-січовик,
одягнувши пуховик,
рік новий розпочинає,
снігом, холодом лякає.



Рубрику підготувала вчителька початкових класів Анка Майданюк Штубіану



••• Вивчаємо англійську •••

1. Poem

Прочитай віршика про сніговичка. Переклади на українську та спробуй вивчити напам'ять. Чи ти любилаєш ліпити сніговиків? Хто тобі допомагає?



Snowman, snowman
Round and white
I wonder what
you do at night

Snowman, snowman
Let's have fun
before you melt
in the warm spring sun

2. Wordsearch

Прочитай слова та відшукай їх. Чи ти знаєш, що вони означають? Подивись переклад у словнику.



WINTER WORD SEARCH

M	C	H	X	B	Z	P	Q	I	Y	E	M	M	A	M
J	X	O	S	N	O	W	F	L	A	K	E	C	S	Q
O	I	S	M	O	R	E	J	O	P	Z	D	Z	Q	Z
B	G	N	F	H	T	R	C	A	N	U	C	L	Y	R
E	L	D	S	Z	J	O	D	X	C	W	P	X	F	I
S	O	V	B	E	C	M	B	R	Q	K	Q	Y	D	D
H	O	U	I	T	P	S	P	L	P	T	E	B	C	F
O	U	V	O	T	N	N	N	T	I	A	D	T	E	R
V	S	H	S	F	F	O	A	O	C	Z	I	C	Y	O
E	R	W	G	R	S	W	I	P	W	F	Z	F	D	S
L	X	S	D	O	Q	M	R	C	R	B	M	A	U	T
M	U	E	Z	Z	L	A	F	A	I	A	A	Y	R	Y
L	L	I	C	E	G	N	C	L	U	C	M	L	A	D
S	E	L	X	N	A	S	O	D	F	D	L	Y	L	X
M	I	T	T	E	N	S	B	Z	N	D	L	E	O	B

blizzard,
frosty,
frozen,
hot cocoa,
icicle

icy,
igloo,
jacket,
mittens,
scarf,

shovel,
sled,
snowball,
snowflake,
snowman

3. Match & Colour

По'єднай слова з малюнками та розмалюй їх. Яке твоє улюблене слово? Чому?

SNOWMAN



COAT



SCARF



MITTENS



SKATES



SLED



4. Read

Подивись на речення та впиши пропущені слова.

mittens scarf snowflake snowman



I gave the _____
a carrot nose.

I put _____
on my hands.



Julie wears a _____

The _____ falls.





? Відгадай ?



Кружляє ніжно білий пух,
Міняє зайчик свій кожух,
Вдягає лиска рукавички,
Співають весело синички,
Ведмідь в барлозі вже дрема,
Яка пора скажіть?..

(Зима)



Він легкий, неначе пил,
З неба він летить без крил,
Наче мох, м'який-м'який,
І холодний, і блідий.
З'їсть його весною сонце.

Хто скоріш вгадає –
Що це?

(Лінь)

Пухнастий сніг усе вкриває,
Різдвяна зірка в небі сяє.
Повсюди радість, щастя, сміх –
Цей місяць перший із усіх.

(Січень)



Мороз і завірюха –
Замерзли щічки й вуха.
Хто з місяців лютує,
Над нами бешкетує?.

(Грудень)



Зроби своїми руками

Годівниця з пляшки

Цю саморобку зробити дуже просто. Якщо ваша дитина вже ходить в 1-ий або 2-ий клас, вона легко впорається з цим завданням.

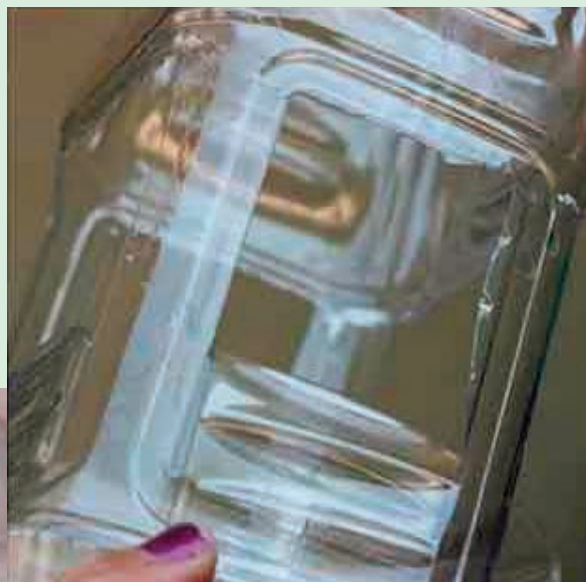
Необхідні матеріали:

- * викрутка;
- * мотузка;
- * пластикова пляшка;
- * ножиці (ножик канцелярський);
- * плоскогубці.

Хід роботи:

1. Вирізаємо в пляшці віконця з кожного боку. Для цього робимо 3 надрізи. Нижню сторону віконця не розрізаємо.

2. Відгинаємо віконце вниз за допомогою плоскогубців. Виходить майданчик для пташок, куди вони будуть приземлятися, щоб поїсти.



4. Готуємо мотузку. Складаємо її навпіл і просовуємо в дірку, зроблену в кришці. Якщо мотузка тонка, складіть її вдвічі. Зав'язуємо вузлик на кінчику мотузки і закручуємо кришку на місце.

5. Насипаємо насіння (не підсолене і несмажене) у годівничку й вивішуємо готовий виріб надворі.



3. Знімаємо кришку з пляшки і робимо в ній дірку викруткою.



Джерело: riara.com.ua



Сніг

Слова Ніни Мудрик-Мриць, музика Миколи Ведмедері

В Пожвавлено

Ї - де, ї - де хмар-ка бі - ла, ві-тер тяг-не са-ноч-
-ки. Хмар - ка сон - це за-сло - ни - ла і су - му - ють ді-точ - ки.

Приспів.

Взяв - ся ві-тер наш за ді-ло, по - жа - лів сум - них ді-ток, по - тру-сив він
хмар-ку бі-лу – і по-си-пав-ся сні-жок!

Їде, їде хмарка біла,
Вітер тягне саночки.
Хмарка сонце заслонила
І сумують діточки.

Стали білі всі доріжки,
Вулиці, сади, дахи –
Пишуть, пишуть жваві ніжки
Довкруги дрібні сліди.

Приспів:
Взявся вітер наш за діло,
Пожалів сумних діток,
Потрусив він хмарку білу –
І посипався сніжок.

Дітвора вся невеличка
Погуляти йде на сніг.
І цвітуть рум'яні личка,
І дзвіночком дзвонить сніг.







Ворожіння на Старий Новий рік

Українці з 1918 року відзначають Новий рік за Григоріанським календарем – з 31 грудня на 1 січня. Все ж залишилась стара традиція влаштовувати невеличке свято з 13 на 14 січня – Новий рік за старим стилем або Старий Новий рік. Із цим святкуванням в українців пов'язано ряд традиційних, веселих обрядів – щедрування, водіння Кози, засівання тощо. Інша його невід'ємна частина – ворожіння.

Ніч із 13 на 14 січня вважається особливою, містичною порою. Казали, що саме в цю ніч настає найкращий час для ворожінь. Вони є одними з найправдивіших, бо Доля відкриває завісу своїх секретів і таємниць. За допомогою ворожіння люди намагалися заглянути в майбутнє, передбачити хід наступного року і свого життя. Згідно традиції, молоді дівчата ворожать, щоб дізнатися про судженого, дату майбутнього весілля тощо. А старше покоління ворожить на врожай. Найбільш простим і відомим було ворожіння на майбутнє з горнятками. Цей спосіб розрахований на велику групу осіб. Потрібно взяти стільки горняток, скільки людей бере участь у ворожінні.

У них покласти перстень, монету, хліб, цукор, цибулю, сіль. А в одне горнятко наливають трохи води та розставляють їх всіх у хаотичній послідовності. Далі кожен по черзі обирає наосліп собі будь-яке горнятко і дивиться, що знаходиться всередині. Кожен предмет має різне передбачення. Перстень – до одруження, монета – до багатства, хліб – до достатку, цукор – до веселощів і солодкого життя, цибуля – до сліз (але може і від щастя). А от сіль обіцяє погані новини. Горнятко з водою – не пророкує особливих змін.

Дуже простим і розважальним може бути ворожіння по нитці. Просуньте три нитки чорного, білого і червоного кольорів в три голки. Нехай хто-небудь обережно приколе їх до вашого одягу з боку спини. Не знаючи, в якій черговості розташовані голки, витягніть одну нитку. Червона нитка означає швидке заміжжя і народження малюка, біла – самотність, а чорна – заміжжя щастя вам не принесе, потрібно звернути увагу на

кар'єрне зростання.

Ворожіння на зернах дає відповідь на будь-яке запитання, а тому його можуть спробувати і дорослі, і малі. Візьміть банку з будь-якою крупкою і поставте запитання, яке вас цікавить. Потім дістаньте лівою рукою жменю зерен і перерахуйте їх. Парна кількість означає позитивну відповідь на ваше запитання, а непарна – негативну.

Ворожіння на папері є простим, але вимагає деякого креативного мислення, розвиненої уяви від учасників. Візьміть великий шматок паперу та зімніть його у хаотичній формі. Переверніть тарілку або блюдце дном доверху, покладіть на неї зім'ятий папір і підпаліть його. Коли він затухне – візьміть тарілку і повертайте обережно, перед стіною, слідкуючи за тінню. З силуетів, які ви впізнаєте по тіні, потрібно судити про найближче майбутнє.

Свого майбутнього нареченого можна побачити, якщо ворожити з гребінцем. Перед сном дівчина повинна покласти під подушку гребінець зі словами «Суджений, ряджений, прийди і розчеши мені волосся». Якщо уві сні вона бачить, як чоловік розчісує їй

волосся, то бути їй цього року одруженою з тією людиною, яка наснилася.

Ще одне дуже популярне ворожіння на Старий Новий рік – це передбачення імені нареченого. Для цього покладіть під подушку листочки паперу з написаними на них чоловічими іменами. Вранці дістаньте один з листочків. Ім'я на ньому буде ім'ям вашого судженого. Також можна опівночі вийти на вулицю і запитати ім'я у першого зустрічного. Вірять, що яке ім'я вам назвуть – так і зватимуть вашого майбутнього чоловіка.

Подібного характеру ворожінь є досить багато. Та не забувайте перед ворожінням налаштуватись на серйозний лад, розпустити волосся, розв'язати всі вузли, які є на одязі (пояси, ремені, декоративні елементи), зняти браслети та кільця. Але найголовніше – кожне ворожіння на Старий Новий рік потрібно робити, не сумніваючись у його правдивості. Тільки тоді воно неодмінно збудеться!

Підготувала Ольга Сенишин



Їшмаємося нашими дітьми!



Клавдіу-Йонуц Ботнарюк, 5 років,
с. Негостина



Давид-Степан Федюк, 4.5 років,
с. Негостина



Олександр Фрасенюк, 6 років,
с. Негостина



Джанлуїджі Майданюк, 4 роки,
Джордже-Маттео Майданюк, 6 років,
с. Негостина